

CES

CENTRUM EKONOMICKÝCH STUDIÍ VŠEM

03

ISSN 1801-1578

vydání 03 / ročník 2006 / 16.2.2006

Bulletin CES VŠEM

V TOMTO VYDÁNÍ

Znalostní ekonomika – výzvy pro měření

Stat' informuje o nejvýznamnějších příspěvcích a diskutovaných problémech, které zazněly na konferenci pořádané EUROSTATem v Lucemburku na konci minulého roku, v oblastech výzkumu, vývoje a inovací, lidského kapitálu, dopadu ICT aktivit a konkurenceschopnosti a růstu.

A. Kadeřábková (strana 1)

Česko – nejrychleji konvergující ekonomika v rámci zemí EU-5

Stat' charakterizuje přibližování ekonomické úrovně v zemích EU-5 k průměru zemí EU-25 a analyzuje, proč tempa růstu HDP ve stálých cenách nevystihují rychlost konvergence. Upozorňuje na vliv zhoršení směnných relací v roce 2005 na zpomalení ekonomického růstu.

R. Vintrová (strana 4)

Aktuální pohled ministerstva financí na vývoj ekonomiky ČR

Pravidelná čtvrtletní predikce ministerstva financí analyzuje vývoj české ekonomiky v minulém období a uveřejňuje krátkodobý (roční) a střednědobý (tříletý) pohled na vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů ČR.

V. Žďárek (strana 5)

Šetření aktuální nabídky podnikových informačních systémů

Na počátku letošního roku se uskutečnila pravidelná analýza aktuální situace softwarových řešení v oblasti podnikových informačních systémů na českém trhu.

J. Basl, J. Pour (strana 7)

Znalostní ekonomika – výzvy pro měření

Konference pořádaná EUROSTATem 8.-9.12. 2005 v Lucemburku se zaměřila na úroveň poznání v měření znalostní ekonomiky v mezinárodním srovnání, na identifikaci nejvýznamnějších výzev pro statistiku se zvláštním důrazem na přizpůsobenou Lisabonskou agendu a na mezery v evropském statistickém systému. Na konferenci byly prezentovány příspěvky z oblasti výzkumu, vývoje a inovací, dopadů informačních a komunikačních technologií na znalostně založenou společnost a z oblasti lidského kapitálu. Následující přehled prezentuje nejvýznamnější příspěvky ve sledované problematice.

1. Znalostní ekonomika a její měření

Teprve v posledních letech se zlepšila mezinárodní srovnatelnost dat v oblasti znalostní ekonomiky díky postupné harmonizaci používané metodologie, zejména v rámci šetření prováděných pod gescí OECD a EUROSTATu (EC, 2005). Rostoucí pozornost je věnována především mikroekonomické úrovni analýzy (tj. podnikové, odvětvové a regionální) vedle dosud spíše převažující úrovně makroekonomické. Na druhé straně je také zdůrazňován problém rostoucí finanční a administrativní zátěže získávání dat a tedy i nutnost racionalizovat prováděná šetření a jejich integraci.

Znalostní ekonomika není jevem posledních desetiletí, ale průvodním znakem dlouhodobého vývoje (viz Arundel, A.: *From the 19th to 21st Century: Indicators for the Knowledge Economy*). Schopnost přizpůsobení novým výzvám vyžaduje vytvořit odpovídající ukazatele, které dokáží měřit ztělesněné znalosti, přidanou hodnotu vytvářenou znalostně založenými aktivitami a zlepšení produktivity v důsledku technických a organizačních inovací. Vládní a podnikové investice však může ovlivnit rozdíl mezi tím, co jsme schopni měřit, a tím, co je třeba měřit. Tento problém je diskutován již dlouhou dobu, nicméně stále jsou realizovány politiky reagující na nedokonalé nebo neúplné ukazatele. Například spíše upřednostňujeme formální kvalifikace než dovednosti, patenty oproti rychlému proniknutí na trh, výzkum a vývoj oproti inovacím. Kvalitní ukazatele jsou obtížně dostupné a dostupné ukazatele mohou být zavádějící. Evropská unie reagovala na výzvy představované přechodem na znalostně založenou ekonomiku zejména Lisabonskou strategií formulovanou v roce 2000. Klíčovým faktorem dosažení stanovených cílů je zde výzkum a vývoj (VaV), což se odráží v následných Barcelonských cílech z roku 2002. Inovace jsou rovněž několikrát zmiňovány, ale zejména ve významném tvůrčí aktivitě založené na VaV. Ten je významným zdrojem řady pozitivních efektů, jeho nadměrné zdůrazňování však může politickou podporu znalostně založené ekonomiky chybně nasměrovat. Ukazatele VaV prošly dlouhým vývojem a teprve na počátku 80. let minulého století se podařilo dosáhnout jejich přijatelné spolehlivosti a mezinárodní srovnatelnosti. Tedy zhruba ve stejné době, kdy si odborníci v oblasti inovací začínají uvědomovat omezenost vyvíjecí schopnosti VaV ukazatelů. Barcelonský cíl - 3% podíl VaV výdajů na HDP v EU - je stále častěji považován nejen za nerealistický, ale je dokonce zpochybňována i jeho potřebnost. Otázkou totiž je, zda ekonomická konkurenceschopnost a rostoucí produktivita skutečně závisí na vysokých úrovních výzkumu a vývoje realizovaného v Evropě. Rostoucí pozornost je proto věnována inovačnosti, která je založena různých zdrojích, přičemž VaV je pouze jedním z nich.

Odrazem tohoto posunu je stále větší využívání výsledků inovačního průzkumu prováděného EUROSTATem (*Community Innovation Survey*) na mikroekonomické úrovni a širší pojetí inovací a jejich zdrojů a efektů napříč všemi odvětvími bez rozlišení jejich tradičně chápané technologické náročnosti. V programové oblasti se tento posun projevuje např. v aktuálním ukazateli Evropské komise *Competitiveness and Innovation Framework Programme*, zejména ve srovnání s politickými doporučeními Lisabonských a Barcelonských summitů. Stále naléhavější je tedy výzva vytvořit ukazatele znalostní ekonomiky odpovídající potřebám 21. století a přestat se spoléhat na ukazatele odrážející zdroje inovačních aktivit 19. století. Je nutno vytvořit ukazatele organizačních inovací, které ve spojení s ICT vytvářejí globální dodavatelské řetězce, a ukazatele dalších výrobních postupů, které významně přispívají k produktivitě. Rovněž je nutno zachytit dopady globalizace na řadu ukazatelů. Výzkum a vývoj, kvalifikovaní jedinci, síť znalostních toků a produkční aktivity překračují hranice, což významně komplikuje ukazatele založené na národních úrovních.

2. Výzkum a vývoj a inovace

Pozornost je rostoucí měrou věnována hodnocení transformace výzkumu a vývoje (tj. inovačních vstupů) do inovačních výstupů. Aktuální diskusní témata představuje zejména revize Oslo manuálu v oblasti statistiky inovací a harmonizace statistik výzkumu a vývoje na celosvětové úrovni. V případě inovačních statistik jde především o rozšíření pojetí inovačních aktivit nad rámec formálního (vnitřního) výzkumu a vývoje a jejich výstupů od újeji chápaných technických inovací k jejich ostatním typům (tzv. netechnické inovace). V případě širší harmonizace statistik výzkumu a vývoje, tj. přesahující členské země Evropské unie, je cílem mezinárodní srovnání zejména vůči novým konkurentům ve znalostně založených aktivitách jako je Čína a Indie.

Statistiky výzkumu a vývoje na evropské úrovni patří k pilířům statistiky vědy, technologií a inovací (viz Götzfried, A.: *R&D and Innovation*). Poskytují základní informace pro hodnocení postupu plnění Lisabonské strategie a jejich novějších modifikací. Statistiky VaV jsou mezinárodně stále harmonizovanější i co do používané metodologie (Frascati manuálu). Na mezinárodní úrovni došlo v posledních letech k výraznému pokroku díky zavedení harmonizovaného dotazníku používaného EUROSTATem a OECD se společnými i specifickými moduly, které odrážejí společné i rozdílné potřeby obou organizací. Posílena bude produkce VaV statistik, a to z hlediska úplnosti a včasnosti dat, v návaznosti na sběr údajů ze zúčastněných zemí probíhající dvakrát či dokonce třikrát ročně. Ve střednědobém horizontu se rovněž předpokládá hodnocení kvality samotné VaV statistiky včetně tvorby kvalitativních ukazatelů. Vedle úsilí v oblasti mezinárodní harmonizace je nutno zohlednit i další potřeby uživatelů dat, zejména zlepšením měření internacionalizace VaV aktivit či dostupností VaV údajů na regionální úrovni. Výzvu představuje předpokládaná kapitalizace VaV výdajů v systému národních účtů, která přinese nové požadavky na množství sbíraných dat i jejich kvalitu.

Statistické ukazatele sehrávají klíčovou úlohu v tzv. Lisabonském partnerství obecně a v oblasti výzkumné politiky

zvláště (viz Grenada, X.: *R&D Indicators: Importance for Research Policy-making and Areas for Improvement*). V návaznosti na cíle Lisabonské strategie formulované v roce 2000 byly na Barcelonském summitu v roce 2002 konkretizovány cílové hodnoty podílu podnikového sektoru na celkových výdajích na VaV ve výši 66 %. Po dosud neuspokojivých výsledcích Lisabonské agendy byla v roce 2005 formulována nová iniciativa pod názvem Lisabonské partnerství pro růst a pracovní místa. Ve snaze o zvýšení efektivnosti dosavadního prorůstového úsilí v EU byly stanoveny tři prioritní oblasti podpory, k nimž patří i znalosti a inovace pro růst. Na úrovni zemí byly vytvořeny Lisabonské národní reformní programy, na úrovni EU Lisabonský program Společenství a poprvé integrovány do společného přístupu výzkumné a inovační politiky. Pozici vůči hlavním konkurentům přibližuje publikace *Key Figures 2005 for Science, Technology, and Innovation*, podle níž náročnost HDP na výzkum a vývoj v EU stagnuje. Evropa věnuje na VaV mnohem menší část svého bohatství oproti USA a Japonsku a pokud budou pokračovat současné trendy v EU a Číně, dosáhne Čína srovnatelného podílu VaV výdajů na HDP už v roce 2010. Tento nepříznivý vývoj je především způsoben nízkým tempem růstu podnikových zdrojů vydávaných na VaV. (Na úrovni členských zemí lze sledovat značné rozdíly, zejména ve prospěch ekonomik s již vysokou VaV intenzitou HDP.) Další nepříznivou zprávou je skutečnost, že Evropa ztrácí na přitažlivosti jako místo pro realizaci výzkumu. Výdaje podniků z EU na výzkum a vývoj realizovaný v USA rostou mnohem rychleji než výdaje amerických firem na výzkum realizovaný v EU (investice amerických firem do výzkumu také rostou mnohem rychleji v dalších oblastech, např. v Číně).

Snaha o zlepšení datové dostupnosti v oblasti výzkumu a inovací se soustřeďuje zejména na zkrácení publikačního zpoždění (z T+18 měsíců na T+3 měsíce od roku 2006), na lepší využití ukazatelů hodnotících výstupy VaV aktivit (jako jsou patentové statistiky, společné publikace), na zohlednění dopadů globalizace výzkumu a vývoje (např. o působnosti firem z EU na rozvíjejících se trzích), na ukazatele související s politickými nástroji, správou veřejného výzkumu, rámcovými podmínkami pro VaV (zdanění a postupy financování veřejných výzkumných organizací) a na větší využití dezagregovaných dat. Důraz na dezagregaci zahrnuje zejména zlepšení hodnocení regionálních inovačních systémů prostřednictvím nově vyvinutého souboru regionálních klíčových údajů, zlepšení dostupnosti odvětvových dat a další rozvoj ukazatelů hodnotících kvalitu veřejných výzkumných organizací včetně vysokého školství.

Měření inovační výkonnosti se od počátku 80. let výrazně rozvinulo (viz Bloch, C.: *Innovation Measurement: Present and Future Challenges*). V širokém spektru zemí jsou prováděna inovační šetření. První Oslo manuál stanovil pravidla pro hodnocení technických produktových a procesních inovací ve zpracovatelském průmyslu, která byla poté rozšířena o inovace ve službách. Nedávno dokončené třetí vydání Oslo manuálu rozšiřuje pokrytí inovačního konceptu o organizační a marketingové inovace. Tyto změny odrážejí posuny v chápání inovačních procesů v ekonomice a rovněž nahromaděné zkušenosti v měření inovací. Již dávno byla identifikována omezenost lineárního pojetí inovací. Novější přístupy k měření inovací zejména upozorňují, že inovace nutně nevyžaduje realizaci VaV aktivit, podněty inovačních projektů nemusí být technicky založené, ale mohou pocházet z kontaktu se zákazníky či dodavateli či z analýzy trhu, roste význam vazeb mezi firmami, institucemi a dalšími

aktéry a význam absorpční či učící se kapacity firem. Významný dopad na měření inovací měla řada změn ekonomického prostředí. Rozvoj sektoru služeb přináší i rostoucí pozornost věnovanou zde vznikajícím či využívaným inovacím. Globalizace zvýšila potenciál pro interakci firem i inovační tlaky jako zdroj udržení konkurenceschopnosti. Rozvoj informačních a komunikačních technologií výrazně rozšířil příležitosti pro přenos znalostí i využití ICT v technologicky rozdílném spektru aktivit a tím i k zavádění souvisejících produktových nebo procesních inovací. Podpora inovačních aktivit vyžaduje identifikaci klíčových faktorů firemní výkonnosti a hospodářského růstu a co neefektivnějšího využití investic do výzkumu a vývoje a dalších forem inovačních aktivit. Rostoucí pozornost je věnována (vedle tradičního důrazu na VaV) širokému pojetí inovací, které zahrnuje jejich netechnické formy a podněty, dále regionální úrovni inovačních aktivit, inovacím ve veřejném sektoru a zlepšování systému práv duševního vlastnictví.

Nový Oslo manuál prošel řadou významných revizí, které odrážejí posuny politických potřeb, změny v ekonomice i v teorii inovací. Nejvýznamnějšími změnami jsou rozšířené vymezení inovací používané v inovačních šetřeních, rozšířené pokrytí znalostních toků a úlohy vazeb v inovačním procesu, zohlednění významu v odvětvích méně náročných na výzkum a vývoj jako jsou služby a zpracovatelská odvětví s nízkou technologickou intenzitou. Rozšíření definice inovací odráží zejména rostoucí význam trhem tažených inovačních aktivit, což znamená i rostoucí význam nových marketingových strategií a konceptů vedle tradičních charakteristik typu projekce a vývoje nových produktů. Druhým významným faktorem rozšířeného pojetí inovací je uznání role organizačních postupů pro firemní inovace, transfer znalostí a celkovou ekonomickou výkonnost. Marketingové inovace jsou v Oslo manuálu vymezeny jako zavádění nových marketingových postupů zahrnujících významné změny designu nebo balení produktu, jeho placementu, prodejní podpory či cenové strategie. Organizační inovace jsou definovány jako zavádění nových organizačních postupů v podnikatelských praktikách firmy, organizací práce či vnějších vztazích. Zahrnují organizační změny zaměřené na podporu efektivnosti, inovačních aktivit ve firmě a výměnu znalostí s ostatními firmami nebo institucemi. Identifikovány jsou tři typy vazeb pro inovační aktivity, a to otevřené informační zdroje, získávání znalostí a technologií a inovační spolupráce. Účinnější politika podporující inovace nicméně nevyžaduje pouze širší pokrytí inovací a typů transferu znalostí, ale rovněž lepší využití dat, které umožní pochopení firemních inovačních aktivit. Získaná data lze využít pro konstrukci složených ukazatelů, které odhalí firemní inovační strategie. Další oblasti významné pro inovační politiky Oslo manuál nepokrývá vůbec či pouze okrajově. K nim patří inovace ve veřejném sektoru či úloha lidských zdrojů.

3. Dopady informačních a komunikačních technologií

Spektrum ukazatelů používaných k hodnocení vstupů, výstupů a efektů informačních a komunikačních technologií se stále rozšiřuje. Vedle (dosud nedostatečné) harmonizace používané metodologie je problémem při hodnocení krátkodobost dostupných časových řad, která výrazně omezuje možnost srovnání vývojových trendů v čase a tím i úspěšnosti používaných podpůrných politik. Aktuálně diskutovaná témata v oblasti informačních a komunikačních technologií představují zejména identifikaci jejich implikací pro ekonomiku a společnost, resp.

pro přechod od znalostní ekonomiky ke znalostní společnosti, dále podmínky a efekty rozvoje e-kvalifikací a kompetencí a dopad e-podnikání na produktivitu. Specificky je rozlišován význam odvětví produkujících a využívajících informační a komunikační technologie.

Efekty informačních a komunikačních technologií (ICT) pro znalostně založenou společnost jsou způsobeny zejména investicemi, produkcí a využitím (viz Pilat, D.: *The Economic Impacts of ICT – Lessons Learned and New Challenges*). Efekty investic do ICT a jejich využití jsou v některých zemích významné (Austrálie, USA, Švédsko), v jiných relativně malé (Německo, Itálie). Efekty ICT produkce se soustřeďují do několika ekonomik s významnou zpracovatelskou kapacitou (Irsko, Jižní Korea). ICT jsou pouze jedním ze širokého spektra firemních faktorů, které mohou zlepšit výkonnost, např. inovace, zlepšení kvalifikací nebo organizační změny. Významnou roli při zavádění ICT a souvisejících inovací mohou sehrávat nové firmy. Přes technologickou univerzalitu se efekty ICT projevují zejména ve službách. Údaje o investicích do ICT objasňují jejich příspěvek k tvorbě kapitálu, údaje o produkci ICT přibližují význam souvisejících výrobních odvětví ve zpracovatelském průmyslu či v telekomunikačních a počítačových službách, údaje o užití ukazují na typy ICT technologií a jejich význam pro firemní výkonnost, případně v kombinaci s údaji o dalších firemních výkonnostních faktorech (inovacích, kvalifikacích, organizačních změnách). Měření významu ICT v uvedených oblastech je spojeno s řadou problémů. S růstem dostupnosti ICT je třeba hledat příčiny jejich rozdílného přínosu k firemní výkonnosti, a to v konkrétnějších charakteristikách používaných ICT aplikací a dále v charakteristikách firem přesahujících úzce technologické hledisko. Technologické změny oslabují schopnost odpovídajícího hodnocení užití a umístění a komplikují klasifikaci. Šetření nemusí zahrnout všechny dodavatele služeb na domácích trzích, mohou zaostávat za rychlostí technologických změn. Značná část ICT se odehrává ve službách, kde je měření výstupu nedostatečné a dopady mohou být nehmotné, velkou výzvu představuje měření digitálních služeb. Žádoucí je zejména důsledná aktualizace prováděných šetření a měření, samotné lepší měření však nezlepší naše porozumění sledované problematice. Je třeba lépe propojit data z různých zdrojů, efektivněji využívat stávající data, např. tvorbou ukazatelů s větším přínosem pro analýzu a politické rozhodování, více rozvíjet empirickou práci s mikrodaty.

4. Lidský kapitál

Hlavní pozornost je věnována zejména investicím do vzdělávání a celoživotního vzdělávání, dopadům investic do lidského kapitálu a jejich výnosům na úrovni jednotlivce, ekonomiky a společnosti. V kontextu problému zaměstnatelnosti je za významnou charakteristiku lidského kapitálu považována interakce nabídky a poptávky kvalifikací a znalostí a jejich přebytek, nedostatek a pružnost dostupných zdrojů při jejich vytváření. Rostoucí měrou je sledován i kariérní rozvoj a mobilita vysoce kvalifikovaných pracovníků, specificky potom problém odlivu mozků (zejména ve vztahu k nabídce profesního uplatnění v USA). Význam mezinárodně lépe srovnatelných údajů v oblasti investic, zásoby a toků lidského kapitálu, jeho užitků a výnosů, nabídky a poptávky a adekvátnosti kvalifikací je stále silněji zdůrazňován v analýzách i souvisejících politických diskusích. Dostupnost potřebných dat a rovněž jejich mezinárodní a časová srovnatelnost (v neposlední řadě např. z důvodu přetrvávajících národních odlišností systémů počátečního a dalšího vzdělávání) jsou však zatím stále omezené.

Pracovní místa ve znalostní ekonomice vyžadují vedle kvalitní vstupní (formální) kvalifikace také schopnost dalšího učení a kreativního využívání znalostí (viz Tuijnman, A.: *Challenges in Measuring Human Capital for the Knowledge Economy*). Úloha vlády při organizování a řízení vzdělávání se zásadně mění s růstem významu celoživotního učení, který se promítá do posunu od nabídkově k poptávkově taženému modelu. Tato změna vyžaduje informace, které stávající statistický systém zatím neposkytuje. Znalosti o dosažené vzdělanostní úrovni a rozdělení kvalifikací pracovní síly jsou předpokladem formulace účinné politiky, jejich vypovídací schopnost je však omezená. Vysoce agregované údaje o vzdělanostní úrovni mohou zakrývat informace o dosažených kvalifikacích. Ty na druhou stranu nemusejí odpovídat znalostem a dovednostem lidí vyžadovaným pro práci ve znalostní ekonomice. Problém vypovídací schopnosti dat nastává, když se mezi údaji o vzdělanostní úrovni, kvalifikacích pracovní síly (*qualifications*) a jejich skutečných dovednostech a znalostech (*skills*) projevuje jen slabý vztah, tj. když se znalosti a dovednosti získané mimo systém formálního vzdělávání neprojevují v oficiálně vykazovaných statistikách o kvalifikacích pracovní síly. Statistická analýza celoživotního učení představuje řadu výzev zejména proto, že není svázáno jasně stanoveným, jednotným institucionálním kontextem. Realizuje se v různých prostředích a ze širokého spektra zdrojů (resp. poskytovatelů). Je rovněž obtížné jednoznačně oddělit aktivity učení od dalších poznávacích aktivit, jichž se lidé účastní. Specificky se pozornost měřitelnosti dat v oblasti kvality lidského kapitálu v návaznosti na význam celoživotního učení zaměřuje zejména na měření inovací ve formálním (počátečním) vzdělávání, měření celostního (*life-wide*) učení, měření kumulativního učení v průběhu života, měření profesní změny, přímého měření dovedností a kompetencí, měření znalostí a dovedností pracovníků v podniku.

5. Konkurenceschopnost a růst

Produktivita a tvorba zaměstnanosti jsou klíčovými tahouny růstu a konkurenceschopnosti (viz van Ark, B.: *Europe's Productivity Gap: Catching Up or Getting Stuck?*). Ve druhé polovině 90. let poklesl růst produktivity EU dlouhodobě pod úroveň USA. Evropský problém nízké ekonomické výkonnosti je ještě naléhavější ve srovnání s vysokým růstem většiny zemí střední a východní Evropy a Asie. Zdroje rychlejšího růstu produktivity v USA jsou poměrně shodně připisovány dopadům ICT revoluce (tj. větším investicím, produkci a užitím ICT aktivit), pružnějším trhům (zejména práce a produktů) při alokaci zdrojů (včetně pružnějšího nahrazení méně kvalifikované pracovní síly a vytvoření nových příležitostí pro produktivnější využití ICT ve službách a ve zpracovatelských odvětvích souvisejících se službami) a prostředí příznivému kreativě firem a rozvoji nových produktů a služeb a přetváření organizačních a produkčních procesů. Mnohem menší shoda však panuje při objasnění důvodů zpomalení evropské produktivity, zejména omezeného dopadu technologických změn, inovací a strukturálních reforem. Současně však přetrvávají výrazné rozdíly ekonomické výkonnosti na úrovni jednotlivých členských zemí, takže EU je nutno vnímat jako značně heterogenní uskupení. Při objasnění rozdílů růstu produktivity mezi zeměmi je nutno brát v úvahu rovněž rozdíly odvětvové struktury. Evropské zpomalení růstu produktivity je připisováno pomalejšímu strukturálnímu přizpůsobení v důsledku nepříznivého institucionálního prostředí, které brání realokaci zdrojů na jejich produktivnější využití.

Česko – nejrychleji konvergující ekonomika v EU-5

Mezinárodní pozice České republiky v ekonomické úrovni se po překonání recese z druhé poloviny 90. let rychle zlepšuje. Mezi roky 2000 a 2005 se hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele v paritě kupní síly přiblížil k průměru zemí EU-25 o 9 procentních bodů (z 64 % na 73 %) a předstihl tak dvě ekonomicky slabší země – Maltu a Portugalsko. Tím se česká ekonomika postupně vrací na pozici, kterou zaujímala před transformační krizí. Ještě počátkem 90. let totiž ČR v ekonomické úrovni předstihovala Portugalsko, Řecko i Slovinsko a jen málo chybělo do úrovně Irska, které ovšem v 90. letech ostatním zemím Unie „uteklo“ daleko vpřed. Předstížení dalších ekonomicky slabších zemí pětadvacitky v dohledném období již nebude tak snadné. Nejbliže v pořadí jsou před ČR Slovinsko a Řecko, obě tyto země však v posledním pětiletí rostou rychlými tempy.

1. Tempa růstu HDP nevystihují rychlost konvergence

Konvergence k EU postupovala v ČR nejrychleji z nových členských zemí středoevropské pětky (viz tabulka 1). To je zjištění poněkud překvapivé ve srovnání se standardně vytvářenými představami, založenými pouze na sledování vývoje HDP. V ČR totiž probíhá přibližování ekonomické úrovně k vyspělým zemím výrazně rychleji, než odrážejí tempa růstu tohoto ukazatele. V menší míře je tomu tak i v Maďarsku a ve Slovinsku. Naopak v Polsku, a zejména pak na Slovensku, rychlost reálné konvergence za vykazovaným předstihem v tempech růstu HDP značně zaostává. Slovensko vykazuje rychlejší tempa růstu HDP než ČR, avšak jeho ekonomická úroveň se v uplynulých 5 letech přiblížila k EU jen o 7 procentních bodů (ze 47 % na 54 %).

Tabulka 1: HDP na obyvatele ve vybraných zemích EU-25

	Prům. roč. tempa růstu 2001-2005 ¹	EU-25 = 100, v PPS ²		
		2000	2005 ³	Rozdíl v p. b.
Česká rep.	3,5	64,0	73,0	9,0
Maďarsko	4,2	53,2	62,0	8,8
Polsko	3,1	47,0	50,1	3,1
Slovensko	4,8	47,3	54,0	6,7
Slovinsko	3,3	73,2	81,5	8,3
Portugalsko	-0,1	80,9	71,4	-9,5
Řecko	3,9	71,6	83,3	11,7
EU-25	1,2	100,0	100,0	0,0

¹⁾ HDP ve stálých cenách v ČR podle ČSÚ, v ostatních zemích podle EUROSTATu (rok 2005 odhad). ²⁾ PPS, Purchasing Power Standards, tj. jednotka společné měny na bázi eura, eliminující rozdíly v cenových úrovních zemí EU-25. ³⁾ Odhad EUROSTATu. Pramen: EUROSTAT, Structural Indicators (cit. 11. 1. 2006).

Ekonomická úroveň je při mezinárodních srovnáních měřena ukazatelem HDP na obyvatele v paritě kupní síly, aby byly vyloučeny rozdíly v cenových úrovních jednotlivých zemí. V paritě kupní síly se odráží jak růst fyzického objemu produkce zboží a služeb v domácí ekonomice, tak i efektivnost zahraničně obchodní směny. Na rozdíl od toho ukazatel HDP ve stálých cenách vývoj směnných relací nepostihuje. Změny docilovaných cen při exportu a změny placených cen při dovozu jsou při přepočtu do stálých cen vylučovány. Jejich pohyby však významně ovlivňují reálný důchod a mezinárodní pozici země v malých otevřených ekonomikách.

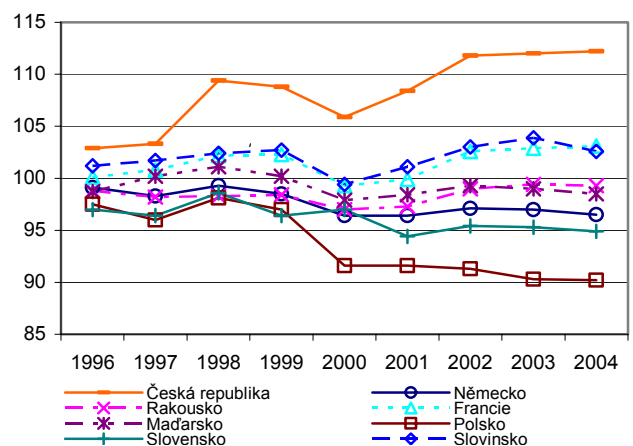
Vývoj směnných relací je odrazem kvalitativních změn v ekonomice. Když daná ekonomika dokáže lépe zhodnotit své zboží a služby při obchodování se zahraničím,

směnné relace vykazují vzestup. Když dochází k cenovému podbízení a znehodnocování měny, směnné relace klesají. Ve druhém případě dochází k nenávratným ztrátám, které lze považovat za „vyhazování“ zdrojů do zahraničí. Při poklesu směnných relací může HDP vykazovat rychlý růst, avšak vývoj spotřeby a investic v dané zemi zůstává pomalý. Příspěvek k růstu HDP pramenící z čistého vývozu je kalkulován v cenách, za které realizace neprobíhá. Vykazované tempo růstu je tedy zčásti fiktivní.

Příčinou rozporu mezi vykazovaným předstihem v tempech růstu HDP a tomu neodpovídající rychlostí reálné konvergence mohou být i některé další strukturální vlivy. Například v zemích, které dosud při přepočtu HDP do stálých cen nepřešly na metodu řetězení, jsou tempa růstu HDP zkreslována zastaralými „vahami“ jednotlivých skupin zboží a služeb v celkovém cenovém indexu. Ze srovnávaných zemí středoevropské pětky polská a česká statistika začaly používat metodu řetězení nejdříve a jejich výsledky jsou proto z tohoto hlediska přesnější.

Dlouhodobě příznivý vývoj směnných relací při obchodování se světem je charakteristickým rysem české ekonomiky. Ceny vývozu zboží a služeb rostly v poslední dekádě výrazně rychleji než ceny dovozu. Směnné relace se od roku 1995 do roku 2004 zvýšily o 12 %, což je nejpříznivější vývoj v rámci zemí EU (s výjimkou Litvy). Ze zemí středoevropské pětky se směnné relace vyvíjely dlouhodobě příznivě též ve Slovinsku. Naopak v Polsku a na Slovensku byl jejich vývoj silně nepříznivý (viz graf).

Graf: Vývoj směnných relací zboží a služeb ve vybraných zemích EU (1995 = 100)¹⁾

¹⁾ Podle deflátoru dovozu a vývozu z národních účtů.

Pramen: Evropská komise, Statistical Annex of European Economy, Autumn 2005, s. 84-85.

Pohyb směnných relací se odráží v alternativním ukazateli reálného hrubého domácího důchodu (RHDD), který roste v ČR dlouhodobě rychleji než HDP. Za období 1996-2004 byl jeho růst rychlejší o 0,8 procentního bodu ročně. V letech 2001-2004 činil kladný rozdíl 1,1 procentního bodu při průměrném ročním růstu HDP o 3,1 % a RHDD o 4,2 %. Vrcholu příznivého vývoje dosáhla česká ekonomika v roce 2004, kdy se vysoké tempo růstu HDP (4,7 %) spojilo s mírně příznivým působením směnných relací a tempo růstu RHDD dosáhlo vysokých 5,0 %. Tento výsledek působil na příznivý vývoj spotřeby i investic v následujícím období.

2. Důsledky zhoršení směnných relací v roce 2005

Jednorázové zhoršení směnných relací nastalo v roce 2005 vlivem prudkého vzestupu cen ropy a dalších energetických surovin. Ceny ropy byly koncem 3. čtvrtletí 2005 v měsíčním průměru vyšší než koncem předchozího roku o 50 % v dolarovém vyjádření a o 60 % v eurech. Růst RHDD za 1. až 3. čtvrtletí minulého roku proto výrazně zpomalil na 3,6 %. Ztráty ze směnných relací dosáhly 28 mld. Kč a pohltily více než čtvrtinu přírůstku HDP (viz tabulka 2).

Tabulka 2: Tempa růstu HDP a reálného hrubého domácího důchodu

	2000	2001	2002	2003	2004	Roční průměr 2001-2004	1.-3. čtvrtletí 2005
Tempa růstu HDP v % ¹⁾	3,9	2,6	1,5	3,2	4,7	3,0	5,0
Tempa růstu RHDD v % ¹⁾	2,1	4,3	3,7	3,3	5,0	4,1	3,6
Rozdíl v p.b.	-1,8	1,7	2,2	0,1	0,3	1,1	-1,4

¹⁾Tempa počítána metodou řetězení, tj. ukazatel za běžný rok v cenách předchozího roku je vztažen k ukazateli předchozího roku v běžných cenách.

Pramen: ČSÚ, národní účty.

Jednorázové ztráty ze směnných relací představují de facto přerozdělení zdrojů od zemí dovážejících energetické suroviny k zemím exportujícím a jsou nevratné. Jde o vnější vliv, který malé otevřené ekonomiky nemohou ovlivnit. Se vzniklými ztrátami, snižujícími reálný důchod a tím i budoucí domácí poptávku, je však nutno počítat v odhadech budoucího ekonomického růstu.

Dopad prudce zvýšených cen ropy a plynu na zpomalení ekonomického růstu se týká všech dovážejících zemí. Je tím větší, čím vyšší je energetická náročnost dané země při

závislosti na dovozu zmíněných surovin. Existují různé modely, které se pokoušejí tento vliv změřit. Například Mezinárodní měnový fond pracuje s modelem zvaným MULTIMOD. Pro země eurozóny je v Generálním ředitelství pro hospodářské a finanční záležitosti Evropské komise zpracován speciální model QUEST. Podle simulací s tímto modelem déle trvající zvýšení cen ropy o 25 % (ze základu 48 USD za barel), které s časovým zpožděním vede i ke zvýšení cen zemního plynu, sníží v prvním následujícím roce tempo růstu HDP v eurozóně o 0,3 procentního bodu a v dalším roce se dopad zmírní na 0,2 procentního bodu. Míra inflace se přitom v obou následujících letech po cenovém šoku zvýší asi o 0,25 procentního bodu.

Energetická náročnost české ekonomiky je výrazně vyšší než v eurozóně a značná je i závislost na dovozu ropy a plynu. Tyto nepříznivé jednorázové dopady nelze v krátkém období ovlivnit. V delším časovém horizontu se nabízí řešení ve snížení celkové energetické náročnosti a náročnosti na uváděné klíčové suroviny zvláště.

Zpomalení růstu domácí poptávky bude nutně působit na vývoj HDP v navazujících cyklech jako výrazný brzdicí faktor. Ekonomické analýzy, pohybující se jen v okruhu standardních ukazatelů, tento jev nezaznamenávají. S dopadem zhoršených směnných relací je však nutno počítat při rozdělování zdrojů a přizpůsobovat nároky na veřejné výdaje i růst mezd změněným podmínkám v mezinárodní směně. Například mzdová vyjednávání by se měla v zemích s vysokým podílem zahraničního obchodu řídit spíše ukazateli odvozenými z RHDD než z HDP.

Na základě výše uvedených skutečností lze konstatovat, že hodnotíme-li ekonomický růst v České republice sofistikovanějšími ukazateli, zahrnujícími též vliv více či méně efektivní zahraničně obchodní směny, pak se dosud známý obraz jeví v jiném světle. Platí to jak pro dlouhý, tak i pro krátký časový horizont.

Aktuální pohled ministerstva financí na vývoj ekonomiky ČR

Na konci ledna 2006 publikovalo Ministerstvo financí ČR pravidelnou čtvrtletní makroekonomickou predikci. Text je přibližně z jedné třetiny věnován komentování převážně krátkodobého minulého vývoje a predikcím, zbývající část textu je analytická příloha (tabulky a graf).

Textová část je rozdělena do čtyř hlavních bloků pokrývajících nejdůležitější aspekty:

- východiska predikce,
- ekonomický cyklus,
- predikce vývoje makroekonomických indikátorů,
- konsenzuální předpověď.

1. Ekonomika ČR

Na rozdíl od jiných analytických textů je Makroekonomická predikce věnována nejdůležitějším ukazatelům, které ovlivňují hospodaření veřejných financí. Je základním podkladem, který slouží pro každoroční sestavování státního rozpočtu (predikce ze září každého roku) a střednědobého rozpočtového rámce. Komentář k vývoji je zpravidla zaměřen na hlavní události v předchozím období (čtvrtletí) a na objasnění predikovaných hodnot.¹ Predikce společně s Inflační zprávou ČNB² představuje základní analytické dokumenty zachycující nejdůležitější tendence v ekonomice a vývoj v krátkém období (naproti

tomu ČSÚ je ze zákona zapovězena možnost zveřejňovat predikce vývoje ekonomiky).

Predikce podává současný pohled ministerstva financí na nejbližší vývoj české ekonomiky, vývoj hlavních ukazatelů na rok 2006 (na další dvě léta je uskutečněna extrapolace, kterou zde neuvádíme). Tabulka 1 uvádí pokles tempa růstu HDP v roce 2006. Sporné jsou však předpoklady predikce, neboť roční průměrný kurz koruny k euru bude jistě nižší, než je předpokládaná hodnota pod 29 CZK/EUR. Obdobně odhad ceny ropy je velmi nejistý. Pro naši ekonomiku je důležitý vývoj ekonomiky eurozóny. Předpokládané oživení dynamiky HDP eurozóny po poklesu v roce 2005 na 1,3 % z 2,1 % v roce 2004 je vzhledem k posledním údajům o vývoji ekonomiky pravděpodobné. Postupný růst zaměstnanosti v národním hospodářství a postupný pokles celoroční průměrné míry nezaměstnanosti pod 8% hranici v roce 2006 budou s největší pravděpodobností dosaženy, přestože dynamika HDP bude nižší. Měly by však pozitivně působit některé nové investice

¹ Z toho plyne důraz na oblast veřejných financí i v analytické části textu.

² Ta je však primárně orientována na predikci cenového vývoje v ekonomice (inflační prognózu) a tomu odpovídá i její struktura.

z loňského roku a zřejmě i očekávaný vstup jihokorejského investora.

Tabulka 1: Vybrané makroekonomické ukazatele ČR

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP ¹⁾²⁾	2,6	1,5	3,2	4,7	4,9	4,6
Spot. domác. ¹⁾²⁾	2,6	2,8	4,6	3,3	2,7	3,5
Spot. vlády ¹⁾²⁾	3,8	4,5	3,8	-2,7	1,8	0,5
HTFK ¹⁾²⁾	5,4	3,4	4,7	5,3	3,0	3,4
Deflát. HDP ¹⁾	4,9	2,8	2,6	3,4	0,5	2,2
Míra inflace ³⁾	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,6
Zaměstnan. ¹⁾⁴⁾	0,4	(0,8)	-0,7	-0,6	1,2	0,9
Míra nezam. ³⁾⁴⁾	..	7,3	7,8	8,3	7,9	7,6
Obj. mezd a platů ⁵⁾	6,9	8,5	5,2	5,8	5,5	5,7
BÚ/HDP ³⁾	-5,4	-5,6	-6,3	-5,2	-2,7	-2,3
Předpoklady predikce						
CZK/EUR	34,1	30,8	31,8	31,9	29,8	28,9
Ropa Brent ⁶⁾	24,4	25,0	28,8	38,3	54,4	58,9
HDP eurozóny ¹⁾²⁾	1,9	0,9	0,7	2,1	1,3	1,8

Poznámka: údaje za rok 2005 jsou očekávaná skutečnost, pro rok 2006 predikce MF. ¹⁾ růst v %, ²⁾ v s.c., ³⁾ v %, ⁴⁾ podle VŠPS, v roce 2001 skutečena metodická změna, a proto nejsou údaje plně srovnatelné, ⁵⁾ růst v % b.c.; ⁶⁾ USD/barel.

Pramen: Predikce..., 2006, s. 9.

2. Veřejné finance

V dalším textu bude objasněn vývoj veřejných financí v ČR, a to vývoj daňové kvóty v ČR, struktur příjmů a výdajů veřejných financí a vývoj deficitu a dluhu. Problémem je, že ministerstvo pracuje s údaji na bázi IMF GFS 1986 (metodologie veřejných financí MMF), která je založena na cash (pokladní) bázi. Pro hodnocení vývoje v rámci maastrichtských konvergenčních kritérií je nutné vycházet z hodnocení veřejných financí (dluh a deficit) podle národních účtů (ESA 1995). Ty jsou sledovány doplnkově.

Daňová kvóta ³⁾ se od roku 1998 postupně zvyšovala (z 33,3 % na 36,3 % v roce 2005, viz tabulka 2). Pro letošní rok se očekává pokles o 1 p.b. Tato úroveň patří ve srovnání s jinými státy v EU-25 k jedné z vyšších. Mnohem závažnější je však její struktura. ČR má jednoznačně nejvyšší podíl daňových příjmů mezi státy EU-25, a to především z důvodu vysokého podílu odvodů na sociální a zdravotní pojištění (v roce 2003 byla ČR druhá za Německem a jen mírně menší podíl mělo Polsko a Slovensko).⁴⁾

Tabulka 2: Vybrané poměrové ukazatele za vládní sektor (v % HDP)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Daň. kvóta ¹⁾	33,7	33,5	33,8	34,5	35,0	34,8	36,3
Výdaje ²⁾	37,0	39,2	38,9	37,9	43,4	41,7	41,0
Saldo	-2,6	-4,1	-4,6	-6,3	-5,0	-3,5	-3,7
Saldo ³⁾	-2,2	-3,1	-2,4	-3,7	-3,8	-2,8	-2,2
Úroky	1,0	1,0	0,9	0,7	0,8	1,1	0,9
Prim. saldo ³⁾	-1,6	-3,1	-3,8	-5,7	-4,3	-2,4	-2,8
Prim. saldo ³⁾⁴⁾	-0,7	-2,1	-1,6	-2,8	-2,8	-1,7	-1,4
Kons. dluh	13,5	15,5	17,5	18,4	21,6	23,8	26,1

¹⁾ Konsolidovaná daňová kvóta (vč. sociálního a zdravotního pojištění). ²⁾ Vládní sektor vč. čistých půjček. ³⁾ Bez čistých půjček a dotací transformačním institucím. ⁴⁾ Cyklicky očištěné saldo.
 Pramen: Predikce..., 2006, s. 45.

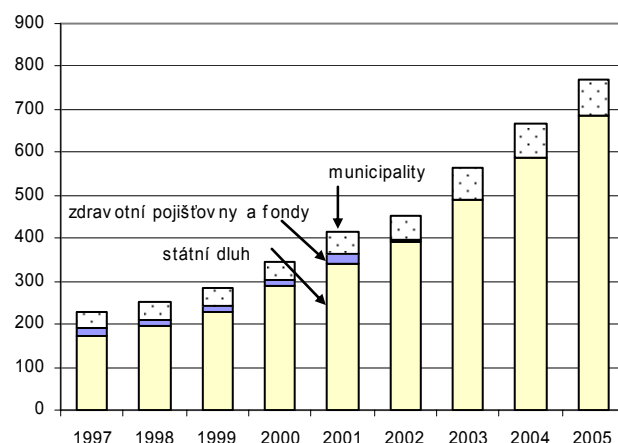
Celkové saldo příjmů a výdajů vládního sektoru je ovlivněno řadou mimorozpočtových operací (dotace, privatizace), a proto je lepším ukazatelem saldo očištěné. I to vykazuje mírné zlepšení, ale např. i ve srovnání s krizovým rokem 1997 (-1,3 %) je stále horší. Nízká výše úrokových plateb je dána poklesem

úrokových měr v minulých letech, a proto jejich podíl i při rostoucím dluhu příliš výdajovou stránku nezátěžoval (tak tomu však dlouho být nemusí). Vzhledem k vývoji ekonomického cyklu by však mělo docházet k výraznějšímu zlepšení primárního salda. Přes zlepšení v posledních dvou letech je jeho hodnota stále záporná.

Pokračuje tedy strukturální nerovnováha veřejných financí, jejíž důsledky se v případě event. poklesu ekonomické aktivity projeví naplno. Závažné je používání řady nahodilých (neopakovatelných) příjmů na krytí výdajů, které jsou spojené se zákonnými výdaji, v současné době dále navýšené podle požadavků plynoucích z členství ČR v EU. Plánované saldo veřejných financí pro rok 2006 -3,7 % HDP (bez dotací transformačním institucím a čistých půjček) je z tohoto úhlu pohledu málo ambiciózní.

Ani zavedení střednědobých závazných výdajových rámců (pro státní rozpočet a fondy) není dostatečné, protože jsou nastaveny spíše velkoryse a ke skutečnému omezení tempa růstu veřejných výdajů nedochází. Čas, který nám byl díky příznivým okolnostem poskytnut, byl do značné míry prohospodařen. Postupné odbourávání deficitu, které bylo možné v letech 2004–2006 a bylo doporučeno mezinárodními institucemi, nebylo realizováno.⁵⁾

Obrázek : Veřejný dluh podle složek (1997–2005, mld. Kč)

Poznámka: Údaje za mimorozpočtové fondy a zdravotní pojišťovny sou spojeny. Do dluhu nejsou započteny nepřímé závazky států a územně samosprávných celků.

Pramen: Predikce ..., 2006, s. 45, vlastní úprava.

Veřejný dluh se v posledních letech velmi rychle zvyšoval díky vysokým deficitům státního rozpočtu v letech 2000–2005 (viz obrázek). V relativním vyjádření pouze rychlejší růst HDP vedl k neměnnosti relativního vyjádření podílu dluhu na HDP. Na růstu dluhů veřejného sektoru se v posledních letech výrazně podílí dluh municipalit, a to především z důvodu nedostatečných zdrojů financování (rozpočtové určení daní) vzhledem k přeneseným pravomocím na kraje. Naopak zdravotní pojišťovny a státní fondy tvoří pouze zanedbatelnou část (zdravotní pojišťovny z důvodu několikerého poskytnutí finanční výpomoci ze strany státu, státní fondy díky masivním transferům poskytnutým z privatizačních příjmů v jednotlivých letech).

³⁾ Zde uváděné údaje vycházejí z cash báze. Při použití alternativního propočtu (accrual) bychom došli k nepatrně odlišným výsledkům.

⁴⁾ Viz Structures of the Taxation Systems in the European Union. Eurostat, 2005.

⁵⁾ Podle návrhu Konvergenčního programu (2005) bylo snížení deficitu pod 3 % HDP plánováno až na rok 2008. Toto datum ale výrazně omezuje i možnosti zavedení společné měny v ČR.

Šetření aktuální nabídky podnikových informačních systémů

Na počátku letošního roku se již po dvanácté uskutečnila pravidelná analýza aktuální situace softwarových řešení v oblasti podnikových informačních systémů na českém trhu. V praxi jsou obvykle označovány jako Enterprise Resource Planning, resp. ERP řešení. Veškeré další závěry jsou výsledkem dotazníkového šetření, které bylo provedeno v druhé polovině ledna 2006 ve spolupráci s Českou společností pro systémovou integraci (www.cssi.cz). Detailní přehled ERP produktů bude, podobně jako v předcházejících letech, ve formě tabulek a grafů publikován v odborném časopise Businessworld.

Šetření trhu bylo shodně s minulými roky orientováno produktově a nikoli firemně. V letošním roce poskytly informace dodavatelské firmy k 61 ERP produktům. Vedle novinek v oblasti funkcionality, cenové politiky a nárůstu počtu a oblastí nasazení ERP řešení byla pozornost zaměřena i na vyhodnocení očekávaných trendů pro rok 2006 v oblasti rozšiřování funkcionality, implementačních služeb a servisu. Šetření rovněž zahrnuje predikci chování celého trhu ERP, na kterém panuje ve srovnání s loňským rokem větší optimismus.

Poprvé jsou rovněž k dispozici kompletní informace, které dodavatelé ICT řešení poskytli pro své produkty ohledně jejich významných referencí, klíčových funkcionalit a novinek pro jejich produkt na počátku roku 2006. Podkladem přehledu byly tradičně odpovědi dodavatelů ERP řešení dostupných na tuzemském trhu.

Specifickým tématem průzkumu je měření efektů a přínosů z implementací ERP na straně uživatelů, resp. užití vhodných metod jejich určování a měření. Dalším významným okruhem otázek průzkumu byl stav nasycenosti českých podniků nejen aplikacemi ERP, ale i dalšími typy aplikací – Supply Chain Management (SCM), Customer Relationship Management (CRM) a Business Intelligence (BI).

1. Hlavní trendy českého trhu ERP produktů

Průzkum jasně potvrdil předpoklad, že oblast ERP patří ve srovnání s ostatními podnikovými aplikacemi k nejvíce nasyceným (kolem 80 %). V oblasti SCM je však toto pásmo posunuto na 30-40 % a u aplikací typu Business Intelligence je to ještě níže – okolo 20 %. V této souvislosti je zajímavé hodnocení této otázky pro nasycenost trhu CRM aplikacemi, která má dokonce dva vrcholy. Jedna skupina respondentů, především zástupci zahraničních produktů, oscilují v pásmu 30-40 %, druhá nejvýraznější skupina se pohybuje kolem 60 % nasycenosti.

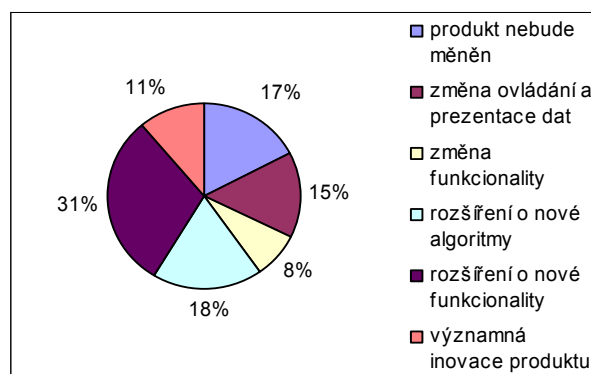
Jak tedy vidí dodavatelé za situace takové nasycenosti situaci na trhu ERP? Celkově dominuje představa další expanze ERP řešení do oblasti malých a středních podniků (60 % kladných odpovědí) a dále veřejné správy (27 % kladných odpovědí). Zde se jeví nasycenost těmito aplikacemi nejvyšší. Jen výjimečně se uvažuje o expanzi do oblasti služeb nebo dalších podniků.

Rozšíření aplikací ERP i do veřejné správy, realizace různých fúzí a podpory klastrů malých a středních podniků vede respondenty k určitému optimismu při odhadování dalšího vývoje ERP na českém trhu. V podstatě je patrný nárůst kladných odpovědí oproti minulému roku, a to z 50 % na 54 %, ovšem na úkor odhadu stagnace ERP (loni 42 % a letos 38 %). Letos se poprvé objevil i jeden hlas předpokládající zhoršení situace trhu ERP v ČR.

2. Změny produktů ERP

Přestože při meziročním srovnání zůstává shodné procento těch produktů ERP, u kterých jejich dodavatelé předpokládají minimální nebo žádné změny (17 %), je patrné, že zmíněná situace nasycení trhu nutí dodavatele přece jen k větší inovaci jejich ERP systémů. Obrázek podává souhrnnou představu o rozložení odpovědí zaměřených na inovace ERP produktů v roce 2006.

Obrázek: Očekávaný vývoj produktů ERP v roce 2006

Pramen: Vlastní průzkum a konstrukce.

Tlak na inovace se projevuje jednak ve větším počtu těch, kteří předpokládají rozšíření funkcionality (31 %), rozšíření software o nové algoritmy (18 %) a další významné inovace produktu bez detailního určení (11 %).

3. Změna služeb spojených s produkty ERP

V dlouhodobém trendu z průzkumů a přehledů ERP na českém trhu vyplývá tendence ke zvyšování procentuálního podílu nákladů na správu a údržbu ERP systémů. Pokles podílu příjmů z prodeje licencí a naopak růst podílu příjmů ze služeb signalizují i informace uveřejňované dodavateli, např. formou jejich výročních zpráv.

Změny v této oblasti nepřímo symbolizuje způsob, jakým jsou uváděny hodnoty za implementaci a následnou údržbu. Z letošních výsledků, v porovnání s předchozími lety, vyplývá, že ubylo procentuální vyjadřování částek na údržbu z pořizovací ceny licencí aplikačního software ve prospěch uvádění jejich absolutních hodnot. Další variantou je uvádění cen za údržbu pouze ve vztahu k jednomu měsíci (oproti původním ročním kalkulacím), čímž dochází k jejímu „optickému“ snížení.

Z průzkumu rovněž vyplynulo, že 65 % respondentů neočekává rozšíření implementačních služeb oproti 35 % kladných odpovědí. Předpokládaný vývoj rozsahu implementačních služeb spojených se zaváděním ERP produktů je tak v podstatě shodný s minulým rokem. Překvapila snad zmínka o možném snížení rozsahu těchto služeb, který pravděpodobně může signalizovat i možné budoucí reakce spojené s tlakem na snižování nákladů jak zavádění ERP produktů, tak zejména jejich provozování.

Systémy ERP se v posledních letech staly nezbytnou podmínkou úspěšného fungování většiny firem. V současné době jsou tyto systémy již vysoce propracované a otevírají se i obchodním partnerům, dodavatelům a zákazníkům. Současně s postupným nasycením trhu roste i tlak na jejich efektivní využívání a celkovou racionalizaci provozu.